

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ ТА ТУРИЗМУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ**

**СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМ ТА
ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИМ БІЗНЕСОМ**

**МАТЕРІАЛИ
XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти і молодих вчених
26 вересня 2025 р.**

Рекомендовано до друку
вченою радою ННІ
Маріупольського державного
університету
(протокол № 4 від 25.11.2025 р.)

Київ 2025

УДК 338.48:658(043)
ББК 65.43

Сучасні технології управління туристичним та готельно-ресторанним бізнесом:
Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених 26 вересня 2025 р. – Укл.: Балабаниць А.В., Горбашевська М.М., Стойка А.В. Рібейро Рамос О.О., Горюнова К.А. та інш.; за заг. редакцією д.е.н., професора – Балабаниць А.В., Київ: МДУ, 2025. – 125 с.

Сфера туризму та готельно-ресторанного бізнесу України переживає період глибоких трансформацій, зумовлених викликами воєнного часу, економічною нестабільністю та необхідністю адаптації до нових реалій світового ринку. Попри труднощі, галузь демонструє поступове відновлення завдяки розвитку внутрішнього туризму, цифровізації сервісів, упровадженню інноваційних управлінських рішень і стійких практик.

У межах конференції обговорюються питання державного регулювання, стратегічного планування, маркетингу, цифрових технологій та інтеграції України у світовий туристичний простір.

Матеріали збірника відображають сучасні наукові підходи й практичний досвід у сфері туризму та гостинності, спрямовані на формування нової парадигми розвитку галузі в умовах післявоєнного відновлення країни.

© Автори текстів, 2025 р.
© МДУ, 2025 р.

heritage, and reconnect with the world after the devastation of war. By fostering participatory governance, embracing adaptive strategies and integrating tourism into long-term urban planning, Ukraine and other cities worldwide can transform tourism from a source of socio-environmental strain into a driver of resilience, cohesion and renewal. The pursuit of such a model is demanding, as it challenges entrenched assumptions about growth, progress and competitiveness. Yet it is precisely this intellectual and practical challenge that makes sustainable tourism one of the most vital frontiers for urban research and policy today. Ultimately, the future of tourism will be determined by our ability to align it with the broader imperatives of human development creating not only attractive destinations but also resilient and sustainable communities.

References

1. Стойка, А. В., & Горюнова, К. А. (2025). Переосмислення сталого туризму: соціальні, економічні й екологічні виміри за межами зростання. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica Et Recreatio*, (2), 64–77. <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2025-2-6>
2. Токарева, В., & Горюнова, К. (2025). Розвиток екотуризму в Україні: роль рекреаційних комплексів у залученні туристів та збереження екосистеми. *Економіка та суспільство*, (71). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-62>
3. Valentyn Halunko, Olesia Dolynska, Ihor Smyrnov, Kateryna Horiunova, Nataliya Flinta. Political and Legal Framework for the Formation of Effective Strategies for Managing Sustainable Development in a Geographical Context. *Grassroots Journal of Natural Resources*, 7(3ukr): s230-s252. Doi: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.0703ukr12>

БАЛАБАНИЦЬ А.В., д.е.н., професор,
завідувач кафедри маркетингу та туризму
Маріупольського державного університету,
м.Київ
ПОЛОНСЬКА Є.В, здобувачка ОС
«Магістр» спеціальності ІЗ «Туризм і
рекреація»
Маріупольського державного університету,
м.Київ

ТУРИЗМ ЯК ДІАЛОГ МИРУ, РОЗМАЇТТЯ, ТОЛЕРАНТНОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасному світі туризм розглядається не лише як економічна діяльність, а й як потужний інструмент міжкультурного діалогу, миру, толерантності та сталого розвитку. Збройні конфлікти, нестабільність в різних регіонах світу підкреслюють необхідність механізмів, що сприяють взаєморозумінню та повазі між народами. Туризм забезпечує безпосереднє знайомство з різними культурами, традиціями та способами життя, руйнує стереотипи та формує емпатію, водночас підтримуючи економічну стабільність, розвиток громад і збереження культурної спадщини. В умовах сучасних глобальних викликів він набуває особливої значущості як механізм соціальної інтеграції та підтримки стабільності.

У науковій літературі туризм досліджується через призму його ролі у зміцненні миру та сприянні міжкультурному діалогу. Так, наприклад, представники школи «Мир через туризм», К. Хіменес та Ян те Клоозе, відомі нідерландські дослідники, що працюють у галузі туризму, зокрема в контексті сталого розвитку, миру та міжкультурного діалогу, у статті «Analyzing the Peace through Tourism Concept: The Challenge for Educators» підкреслюють, що мир через туризм – це ширше поняття, ніж просто взаєморозуміння між культурами [1]. На думку вчених, туризм не має прямого причинно-наслідкового або автоматичного зв'язку з миром. Він виступає водночас і чинником, що сприяє миру, і бенефіціаром. Ці поняття є симбіотичними, оскільки приносять користь одне одному. Міжкультурне розуміння в туризмі

виникає тоді, коли збігаються наступні три умови: 1) турист прагне пізнати культуру місця прибуття; 2) місцеві жителі відкриті до спілкування та готові ділитися своєю культурою; 3) туризм розвивається у невеликих масштабах, що дозволяє уникнути негативного впливу. Туризм може сприяти подоланню бідності, збереженню спадщини та захисту довкілля, але це можливо лише за умови ефективного управління та планування. Такий підхід забезпечує сталий розвиток туризму і допомагає досягти позитивного миру, коли конфлікти відсутні, а відносини в суспільстві гармонійні.

Представники іншої школи, яка розглядає туризм крізь призму міжнародних відносин і «народної дипломатії», – Є. Агазамані та К. Хант – у статті «Beyond Historical Adversaries: Exploring New Grounds for Peace through Tourism between Iran and the US» аналізують потенціал туризму як інструменту миру між Іраном та США, двома країнами з історичними суперечностями [2]. Автори стверджують, що туризм є важливим засобом сприяння миру, дипломатії та людській безпеці. Крім того, вони підкреслюють, що туристичні поїздки позитивно впливають на економічний, соціальний та екологічний розвиток, і це питання потребує подальших досліджень.

Натомість представники школи сталого розвитку та економічного аналізу туризму – дослідники С. Пратт та А. Лю – дійшли висновку, що туризм є насамперед бенефіціаром миру, а не його рушійною силою. Мир виявляється ключовим чинником для розвитку туризму у країнах із середнім та високим рівнем доходу, тоді як для держав із низьким рівнем доходу зв'язок між миром і туризмом практично не простежується. Крім того, вплив миру на туризм набагато більший, ніж вплив туризму на мир.

Таким чином, різні наукові школи пропонують відмінні підходи до вивчення взаємозв'язку туризму й миру: від культурного обміну й громадської дипломатії до

економічного аналізу та оцінки інституційних чинників. Об'єднує їх спільне переконання, що туризм, за умови відповідального управління, може стати потужним засобом зміцнення миру та сприяти сталому розвитку суспільства.

Туризм є своєрідним "діалогом", адже сприяє налагодженню взаєморозуміння між представниками різних культур, створює умови для миру через спільний досвід і враження, відкриває світ у його багатогранності завдяки знайомству з новими традиціями й місцевостями, формує толерантне ставлення до відмінностей і водночас сприяє сталому розвитку, дбаючи про ресурси для наступних поколінь. Як прояв різноманіття, туризм відкриває нові світи через знайомство з ландшафтами, природними об'єктами, архітектурними пам'ятками та унікальними культурними практиками. Він сприяє збереженню народних ремесел і культурної спадщини, долає стереотипи та формує відкриту позицію до людей з різним походженням, віросповіданням чи світоглядом. Як інструмент гармонійного співіснування, туризм сприяє поширенню культурного розмаїття, зміцнює толерантність та взаємну повагу між народами. Він стимулює економічне зростання, створюючи нові робочі місця, забезпечуючи обмін знаннями й досвідом. Концепція сталого туризму підкреслює важливість охорони довкілля та культурної спадщини, що дозволяє зберегти унікальність регіонів для майбутніх поколінь, забезпечити тривалі переваги для місцевих громад, мінімізувати негативний вплив на природне та культурне середовище і водночас сприяти їхньому збереженню. Крім того, туризм виконує освітню функцію, знайомлячи мандрівників із важливими екологічними, культурними та соціальними проблемами, формуючи відповідальне та усвідомлене ставлення до навколишнього світу.

Згідно з глобальним звітом ООН «Times of Crisis, Times of Change» (2023), туризм є одним із ключових секторів для досягнення Цілей сталого розвитку. Він не лише стимулює економічне зростання, а й сприяє соціальній інтеграції та створенню робочих місць, особливо для молоді та жінок. ЮНЕСКО визначає туризм як потужний інструмент міжкультурного діалогу, який є основою для побудови довіри та взаєморозуміння між різними народами. Ці процеси допомагають вирішувати глобальні виклики та зменшувати ймовірність конфліктів. Такі програми, як «Building Synergy for Peace and Sustainable Development», збирають молодь з усього світу для обміну досвідом та спільного сприяння миру. Програма Світової спадщини

та сталого туризму ЮНЕСКО сприяє інтеграції управління туризмом та спадщиною на рівні місцевих громад, що допомагає зберігати природні та культурні ресурси. Що ж до ролі туризму у світовій економіці, то дослідження Всесвітньої ради подорожей та туризму (WTTC) показують, що ця галузь є одним із найбільших секторів у світовій економіці. У 2024 році його внесок у світовий ВВП склав \$10,9 трлн, що становить близько 10% від загального обсягу. Сектор забезпечує роботою близько 357 млн людей у всьому світі, тобто кожне десяте робоче місце. Це особливо важливо для молоді та жінок, які часто отримують перші робочі місця саме у сфері туризму.

Згідно зі статистикою, 80% туристів у 2024 році шукають екологічно чисті варіанти для подорожей [3]. Більше половини (57%) з них планували зменшити споживання енергії під час своїх поїздок. Це свідчить про зростання усвідомленості та відповідальності, що безпосередньо пов'язано з толерантністю до довкілля та місцевих громад. За регулярним звітом ООН-туризм (раніше UNWTO) 2023 міжнародний туризм відновився майже до 87 % рівня перед пандемією, за січень-вересень 2023, що свідчить про зростаюче бажання людей знову подорожувати [4]. У 2024 р. понад 790 млн туристів подорожували за кордон, що на 11% більше, ніж за аналогічний період 2023 року [5]. У першому кварталі 2025 р. кількість міжнародних туристів перевищила 300 млн, що на 5% більше, ніж торік, і навіть на 3% більше за показник 2019 р. (до пандемії) [6]. Ці дані демонструють повне або часткове відновлення багатьох країн та туристичних секторів, що створює сприятливі умови для посилення культурного обміну та економічного розвитку регіонів. Особливе місце в цьому відродженні посідає культурний туризм.

Згідно з даними ЮНЕСКО, культурний туризм становить близько 40 % доходів від світового туризму. За оцінками ринку туристичної спадщини (Heritage Tourism Market), у 2024 р. у Греції було зафіксовано понад 20,66 млн відвідувань археологічних пам'яток та музеїв. У Туреччині цей показник склав майже 14 млн відвідувань за перші шість місяців 2024 року [7]. Такий високий інтерес до культурної спадщини має значні наслідки: він допомагає зберегти історичні цінності, сприяє розширенню розуміння культурного розмаїття та стимулює економічний розвиток завдяки створенню туристичної цінності. Загальний обсяг світового ринку культурного туризму оцінюється в USD 1,2 трлн у 2025 р [8]. Очікується, що до 2035 року він зросте майже вдвічі, до 2,6 трлн доларів США, з середньорічним темпом зростання близько 8,1%. Ці дані підтверджують зростаючий інтерес людей до автентичності, історії та культури, що є важливим підґрунтям для розвитку толерантності та взаєморозуміння між народами. За даними Інституту економіки та миру (Global Peace Index 2024), попри зростання кількості конфліктів у світі, туризм продовжує будувати мости між народами [9]. Він сприяє розвитку емпатії та співчуття, що є ключовими складовими миру. Подорожі змушують людей виходити за межі звичного, знайомлячись із різноманітними світоглядами та традиціями. Це допомагає долати упередження та формувати більш відкрите ставлення до відмінностей.

Отже, туризм - зв'язок між культурами. Подорожі дозволяють людям безпосередньо знайомитися з іншими країнами та їхніми жителями, формують толерантність, взаємоповагу та соціальну солідарність, водночас сприяючи економічному розвитку та сталому зростанню місцевих громад. Попри те, що туризм зазвичай трактується як чинник економічного зростання, він володіє суттєвою здатністю формувати міжкультурні зв'язки. Адже туризм - це не лише про прибуток, а й, у першу чергу, про розвиток суспільства та сприянні миру в усьому світі. Це насамперед потужний інструмент дипломатії та миротворчості. Туризм – найбільша галузь у світі, яка допомагає подолати розрив між громадами, релігіями та культурами, ефективно сприяє міжкультурній взаємодії, розвиває толерантність, інтеграцію, співчуття, взаємоповагу та соціальну справедливість.

Згідно з інформацією Всесвітнього комітету з етики туризму, туристична діяльність може виступати потужним механізмом розвитку миру, взаєморозуміння та міжнародної солідарності. На засіданнях Комітету у 2024 р. було наголошено, що активне сприяння культурному обміну є одним із найефективніших методів подолання соціальної фрагментації та забезпечення стійкого розвитку у довгостроковій перспективі. В умовах сучасної

глобалізації, коли збройні та соціальні конфлікти загрожують стабільності в різних регіонах світу ця галузь займає особливу роль у підтримці мирних відносин між державами та народами. Глобальний етичний кодекс туризму підкреслює роль туризму для міжкультурного взаєморозуміння та поваги, поширюючи загальнолюдські етичні цінності та визнаючи культурне різноманіття, включно з національними меншинами та корінними народами. Цей кодекс слугує орієнтиром для всіх видів туристичної діяльності.

Мир і туризм взаємопов'язані і доповнюють одне одного: туризм зміцнює мир, а для свого розширення та процвітання потребує стабільного мирного середовища. Він не визнає кордонів і ненависті, забезпечуючи туристам позитивний і об'єднуючий досвід. Він є силою, що сприяє соціальній справедливості та врегулюванню розколотої суспільства. Сьогодні туризм значно страждає від війни, тероризму та насильства, адже країни залежать від цієї галузі для власного економічного зростання, яке падає через зменшення кількості відвідувачів. Туристи уникають місць, де панує небезпека, адже такі події псують їхній спокійний відпочинок та загрожують безпеці та здоров'ю. Мир — нематеріальна, але найголовніша цінність, яка охоплює не лише відносини між народами, а й між групами, громадами, окремими людьми та природою. Мир сприяє розвитку туризму, тоді як конфлікти відлякують відвідувачів і гальмують розвиток.

Таким чином, можна зробити висновок, що туризм підкреслює важливість різноманіття, сприяє толерантності, повазі та культурному діалогу, допомагає подолати конфлікти та створює робочі місця для вразливих груп населення. Завдяки цьому туризм сприяє гармонії та створенню сприятливого середовища для миру. Сталий туризм, що мінімізує негативний вплив на довкілля та водночас стимулює розвиток громад, стає ключовим чинником формування тривалого миру, культурного розмаїття та взаємоповаги у глобальному масштабі.

Література:

1. Jimenez, C., & Kloeze, J. T. (2014). Analyzing the peace through tourism concept: The challenge for educators. *Sociology and Anthropology*, 2, 63-70. URL:<https://www.hrpub.org/download/20140205/SA1-19601223.pdf>
2. Aghazamani, Y., & Hunt, C.A. (2015). Beyond historical adversaries: Exploring new grounds for peace through tourism between Iran and the US. *Tourism Culture & Communication*, 15(1), 59-64. URL:<https://www.ingentaconnect.com/content/cog/tcc/2015/00000015/00000001/art00005;jsessionid=kao01e4o8nvk.x-ic-live-03>
3. Times of crisis, times of change. Science for accelerating transformations to sustainable development. *Global sustainable development report* (2023) URL:https://sdgs.un.org/sites/default/files/2023-09/FINAL%20GSDR%202023-Digital%20-110923_1.pdf?utm_source=chatgpt.com
4. World Tourism Barometer: November (2023) URL:https://en.unwto-ap.org/news/world-tourism-barometer-november-2023/?utm_source=chatgpt.com
5. United Nations World Tourism Organization (UNWTO) says, Approximately 790 Million Tourists Travelled Internationally Between January and July This Year URL:<https://www.travelandtourworld.com/news/article/united-nations-world-tourism-organization-unwto-says-approximately-790-million-tourists-travelled-internationally-between-january-and-july-this-year/>
6. International tourist arrivals grew 5% in Q1 (2025). URL:https://www.untourism.int/news/international-tourist-arrivals-grew-5-in-q1-2025?utm_source=chatgpt.com
7. Heritage Tourism Market Valuation Set to Reach US\$ 903.36 Billion By (2033) Astute Analytica URL:<https://www.globenewswire.com/de/news-release/2025/07/23/3120316/0/en/Heritage-Tourism-Market-Valuation-Set-to-Reach-US-903-36-Billion-By-2033-Astute-Analytica.html>

8. Cultural Tourism Market: A Rapidly Expanding Sector with Exceptional Growth Potential Over the Next Decade | Future Market Insights, Inc. URL:https://www.globenewswire.com/news-release/2025/03/18/3044378/0/en/Cultural-Tourism-Market-A-Rapidly-Expanding-Sector-with-Exceptional-Growth-Potential-Over-the-Next-Decade-Future-Market-Insights-Inc.html?utm_source=chatgpt.com
9. Global Peace Index (2024). URL:<https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2024/06/GPI-2024-web.pdf>
10. Голод А.П. Соціальна безпека туризму в регіоні: сутність та методика оцінювання. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 9-1. Ч. 3. С. 145-149.
11. Барчукова Н.С. Міжнародне співробітництво у галузі туризму. 12. К., 1986. 179 с.
12. Building Synergy for Peace and Sustainable Development. UNESCO Regional Office for East Asia Annual Report (2023). URL: https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/05/UNESCO%20BEJ%20Annual%20Report%202023.pdf?utm_source=chatgpt.com
13. Pratt, S., & Liu, A. (2016). Does tourism really lead to peace? A global view. International Journal of Tourism Research, 18(1), 82-90. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/jtr.2035>
14. Sustainable tourism worldwide - statistics & facts. URL: <https://www.statista.com/topics/1916/green-tourism/>
15. World Committee on Tourism Ethics (WCTE) URL: <https://www.untourism.int/world-committee-tourism-ethics>.

БАРИЛЮК Д.О., здобувачка ОС «Бакалавр» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» Київського національного університету технологій та дизайну

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ГОСТИННОСТІ : ІНТЕГРАЦІЯ ЛОКАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ У СЕРВІС

Ресторатори намагаються дедалі більше використовувати локальні продукти, зокрема у преміальних закладах. Статистика ООН за 2021 рік свідчить, що фермерські господарства у світі виробляють понад 85% обсягів агропромислової продукції. В Україні цей показник ледве сягає 10%, тому таку тенденцію потрібно змінювати, адже використовуючи місцеві продукти, ресторани сприяють зростанню та стійкості місцевих фермерів, виробників і постачальників. Така підтримка зокрема зміцнює місцеву економіку.

Шеф-кухарі та ресторатори адаптують свої меню, щоб страви містили максимум місцевих інгредієнтів. Це потребує креативності та гнучкості, але й демонструє різноманіття української продукції. Це також суттєво впливає на собівартість страв та доступність для споживачів. Спікерки визнали, що деякі продукти мають високу ціну, але треба розуміти, що, купуючи українські продукти, ресторани роблять внесок у розвиток українського підприємництва. А підтримуючи продаж продуктів культурної спадщини, потрібно знати всіх постачальників, щоб правильно комунікувати зі споживачами та персоналом закладу для більш активних продажів. Потрібно пояснити гостям і персоналу, чим ця їжа особлива, щоб персонал хотів продавати цю страву, а гості хотіли її купити. Щоб готувати страви культурної спадщини, і пропагувати таку їжу, треба дотримуватись рецептури та використовувати локальні продукти, а також поглиблено знати історію походження національних страв. Це варто враховувати рестораторам. Також одним із інноваційних напрямків є удосконалення асортименту кондитерських виробів, який полягає у використанні природних фізіологічно функціональних продуктів, таких як морква, горобина садова, банани та ананаси, які містять Р-каротин, вітамін С, вуглеводи, пектинові речовини, клітковину та мінеральні речовини.